

# Ine, döwletiň arhiw materiallary!

Category: Kitapcy, Sözler, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 января, 2025

Ine, döwletiň arhiw materiallary!

INE, DÖWLETIŇ ARHIW MATERIALLARY!

*Aýasofýany galkan edinip Atatürke dil uzatmak ýalňys. Atatürk ilki Aýasofýany we beýleki ähli metjitlerimizi kese ýerli basybalyjylardan azat etdi, soňra Aýasofýany we başga-da birnäçe taryhy metjidi asyl durkuna laýyk abatlatdy...*

*Döwlet sowetiniň karary esasynda Aýasofýanyň metjide öwrülen agşamy AKP-li Prezident Erdogan “Ulus sesleniş” çykyşynda “Aýasofýa”, “metjit” we “azan” sözlerine duwlanylýp, Atatürki we Respublikany agyr sözler bilen tankyt topuna tutdy. Aýasofýany muzeýe öwürme kararyna "taryha hyýanatdan ötri hukuga-da ters gelýärdi" diýdi. Erdogan, 15-nji iýulda “Ulus sesleniş” çykyşynda-da “Aýasofýada susdurylan azany segsen alty ýyldan soň asmana galdyrdyk” diýdi. Erdogan öňem birnäçe gezek JHP-niň metjitleriň gapysyna gulp urandygyny, satandygyny, hatda mal ýatagyna öwrendigini aýdypdy.*

*Emma hakykat hijem Erdoganyň aýdyşy ýaly däl.*

*Belli türk taryhçysy Sinan Meýdan muny inkär edip bolmajak arhiw materiallaryna salgylanyp, hemmelere, şol sanda AKP häkimiýetine we olaryň ýalanlaryna ynanyanlara ýene bir gezek subut edýär.*

*Makalany asyl nusgasynda bermegi makul bildik.*

## IŞTE DEVLETİN ARŞIV BELGELERİ

### ■ CAMİLERİ YAKTILAR EZANLARI SUSTURDULAR

Yerli ve yabancı raporlara göre Kurtuluş Savaşı sırasında işgalci Yunan orduları Anadolu'da kadın, çocuk demeden Müslümanları camilere doldurup bu camileri içindekilerle

birlikte ateşe verdiler. İşgalcilerin yakıp yıktıkları yüzlerce camide ezanlar sustu. İşgalci Yunan orduları sadece camileri yakmakla, ezanları susturmakla kalmadılar, Ayasofya başta olmak üzere bazı önemli camileri de kiliseye dönüştürmek istediler. İşte işgalcilerin bu çirkin hesaplarını Atatürk bozdu.

Eğer Atatürk'ün önderliğindeki Kurtuluş Savaşı kaybedilseydi, bu topraklarda Müslümanlar namaz kılacak cami bulamayacaktı; İstanbul kaybedileceği için Ayasofya, hatta belki Fatih, Süleymaniye gibi camiler bile kiliseye dönüştürülecekti. Nitekim Osmanlı'nın kaybettiği Orta Avrupa'da ve Balkanlar'da yaşayan Müslümanlar bugün namaz kılacak cami bulmakta zorlanıyorlar.

Kurtuluş Savaşı kazanıldı. İşgalci Yunan ordularının Anadolu'da yakıp yıktığı cami ve mescitlerden onarılacak durumdakiler 1922 sonundan itibaren onarılmaya başlandı. Atatürk, 1 Mart 1923'te TBMM'de yaptığı konuşmada “Bir yıl içinde 126 tarihi cami ve mescidin onarıldığını” söyledi. (Atatürk'ün Bütün Eserleri, C.15, s. 175)

Cumhuriyet ilan edildikten sonra Atatürk'ün cumhurbaşkanlığı, İnönü'nün başbakanlığı dönemindeki tek parti döneminde Vakıflar Genel Müdürlüğü yüzlerce tarihi camiyi onardı. 1935'te Cumhurbaşkanı Atatürk'ün onayıyla Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün bütçesine -cami tamirleri için- 1 milyon lira eklendi.

## ■ Atatürk imzalı cami tamir kararnameleri

### ■ 1: Ayasofya Camisi

1 Ağustos 1926 tarihli, Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal imzalı Bakanlar Kurulu kararnamesi ile Ayasofya Camii'nin Vakıflar İdaresi Fen Heyeti'nce emaneten tamirine karar verildi. (BCA, 30.18.01.01.20.49.13)

### ■ 2: Yeni Cami ve Süleymaniye Camisi

28 Haziran 1938 tarihli, Cumhurbaşkanı Atatürk imzalı Bakanlar

Kurulu kararnamesiyle İstanbul'daki Yeni Cami ve Süleymaniye Camisi'nin tamiratının emaneten yaptırılmasına karar verildi. (BCA, 30.18.01.02.83.59.10)

### ■ 3: Sultanahmet Camisi

23 Ekim 1929 tarihli, Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal imzalı Bakanlar Kurulu kararnamesiyle İstanbul'daki Sultanahmet Camisi'nin tamirinin emaneten yaptırılmasına karar verildi. (BCA, 30.18.01.02.6.52.1)

### ■ 4: Cenabi Ahmet Paşa Camisi

1 Ekim 1936 tarihli, Cumhurbaşkanı Atatürk imzalı Bakanlar Kurulu kararnamesiyle Ankara'daki tarihi Cenabi Ahmet Paşa Camisi'nin emaneten tamir ettirilmesine karar verildi. (BCA, 30.18.01.02.80.96.8)

### ■ 5: İstanbul'da altı cami

16 Temmuz 1936 tarihli, Cumhurbaşkanı Atatürk imzalı Bakanlar Kurulu kararnamesiyle tarihi ve mimari değeri olan 6 caminin (Mesihpaşa Camisi, Süleymaniye Camisi, Mahmutpaşa Camisi, Azapkapı Camisi, Sultanselim Camisi, Laleli Camisi'nin) tamirlerinin emaneten yapılmasına karar verildi. (BCA, 30.18.01.02.67.61.6)

### ■ 6: Cedid Ali Paşa Camisi ve Muradiye Camisi

17 Eylül 1933 tarihli, Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal imzalı Bakanlar Kurulu kararnamesiyle Babaeski'deki Cedid Ali Paşa Camisi ile Manisa'daki Muradiye Camisi'nin tamirine karar verildi. (BCA, 30.18.01.02.39.64.19)

### ■ 7: Edirne'deki Üç Şerefeli Cami

20 Eylül 1931 tarihli, Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal imzalı Bakanlar Kurulu kararnamesiyle Edirne'deki Üç Şerefeli Cami'nin emaneten tamir ettirilmesine karar verildi. (BCA, 30.18..01.02.23.65.15)

## ■ 8: Neslişah Camisi

1 Mayıs 1932 tarihli, Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal imzalı Bakanlar Kurulu kararnamesiyle İstanbul Edirnekapı'daki Neslişah Camisi'nin emaneten tamir ettirilmesine karar verildi. (BCA, 30.18..01.02.28.36.8)

## ■ 9: Çankırı Ulu Cami

26 Ağustos 1937 tarihli, Cumhurbaşkanı Atatürk imzalı Bakanlar Kurulu kararnamesiyle Çankırı Ulu Cami'nin emaneten tamir ettirilmesine karar verildi. (BCA, 30.18.01.02.78.75.7)

## ■ 10: Bozoyük, Elmalı ve Afyon'da üç cami

10 Haziran 1938 tarihli, Cumhurbaşkanı Atatürk imzalı Bakanlar Kurulu kararnamesiyle Bozöyük'te Kasımpaşa, Elmalı'da Ömer Paşa, Afyon'da Gedik Ahmet Paşa Camisi'nin emaneten tamir ettirilmesine karar verildi. (BCA, 30.18.01.02.83.52.7)

Cumhurbaşkanı Atatürk'ün imzaladığı Bakanlar Kurulu kararnameleri ile tamir ettirilen daha çok sayıda cami vardır. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'ndeki cami belgeleri incelendiğinde tarihi ve mimari değeri olan camilerin aslına uygun olarak tamir ettirildiği ve bu tamirler için önemli bir bütçe ayrıldığı görülecektir. Atatürk düşmanları yıllardır bu arşiv belgelerini halktan sakladılar; Atatürk'ün “cami düşmanı” olduğu yalanıyla halkı kandırdılar.

Sinan MEYDAN.

"SÖZCÜ" gazetesı, 20.07.2020.

Taryhy makalalar